

Omenatyöpaja 9.12.2016 Pieksämäellä

Teemana lajikkeet ja ruventorjunta

Yhteenveto alustuksista ja keskusteluista

Teppo Kaarniemen (Hirvensalmen taimisto) suositukset ammattiviljelyn omenalajikkeiksi

Omenalajikkeen valintaperusteet:

- ilmastokestävyys
- viljelytekniikka (kemiallinen kasvinsuojelu, luomu)
- satoisuus
- kaupp- ja käsittelykestävyys
- käyttötarkoitus
- markkinakanavat

Aikaiset, puussa kypsyvät lajikkeet (kesälajikkeet):

- Pirja - "Maailman aikaisin omenalajike"
 - vaatii ruventorjunnan
 - vanhat oksat tuottavat pieniä omenia -> sato-oksia uusittava
 - käy kaupaksi, koska kuluttajat oppineet aikaiseen omena
- Konfetnoje
 - maku mieto, hapoton
 - rupea ei ole havaittu, mutta ei geneettistä ruvenkestävyyttä
- Medunitsa ("hunajainen")
 - ruvenkestävä
 - hunaja-arominen, punainen omena
 - vaatii leikkausta jo nuorena puuna
- Orlinka
 - ruvenkestävä
 - kypsyy elo-syyskuussa
 - omenan malto rapeaa ja mehukasta poiketen muista aikaisista lajikkeista
 - omenat keskikokoisia, pyöreitä -> helppo lajitella
- Narodnoje ("kansallinen")
 - Valkean kuulaan tyyppinen keltainen omena, terveempi lajike
 - hyvä sato vuosittain
 - pitkä myyntiaika

Myöhäisemmät, puussa kypsyvät lajikkeet (syyslajikkeet):

- Orlovim
 - erittäin ruvenkestävä
 - omenat kookkaita (osa jopa liian isoja myyntinäkökulmasta) ja kovamaltoisia, värittyvät heikosti jos auringonvaloa vähän
 - voimakkaasti kasvava puu, mutta latvus silti avara

- talvenkestävä, mutta joillakin paikoin vaurioita tullut
- Särsö
 - terve, hyvä lajike
 - käy hyvin kaupaksi
- Summerred ja Julyred
 - terveitä lajikkeita, viljely onnistuu ilman kemiallista kasvinsuojelua
- Osennaja radost
 - parannettu painos kaneliomenasta, nuorempana satoikään
 - tasainen satoisuus
- Solnyshko
 - hyvin ruvenkestävä
 - voidaan poimia raakana varastoitavaksi, säilyy silloin joulun
 - herkkä karisemaan puusta kypsänä
- Slava pobediteljam ("kunnia voittajalle")
 - melko ruvenkestävä
 - mehukkaat omenat, maku jakaa mielipiteitä
- Uslada ("nautinto")
 - terve lajike
 - omenat maukkaita ja mehukkaita
 - pitkä myyntiaika, säilyy kypsänä puussa
- Roberts
 - tumma lajike, vastaa Pekkaa
 - ruvenkestävä

Myöhäiset, varastossa kypsyvät lajikkeet (talvilajikkeet):

- Afrodita
 - kaunis omena
 - talvenkestävyysskokemukset vaihtelevat
- Venjaminovskoje
 - ruvenkestävä
 - säilyy tammi-helmikuulle varastossa
- Studentsheskoje
 - vaatii varastoinnin, jotta maku kehittyy
 - säilyy pitkään varastossa
- Martovskoje
 - kestää rupea jonkin verran
 - varastoitava, säilyy pitkään varastossa
- Svetzdotshka
 - voimakkaan punainen omena
 - säilyy hyvin varastossa
 - runsas, säännöllinen sato (B9-perusrungolla)
- Linnan punainen omena
 - hyvä lajike luomuun
 - voimakkaan punainen, punertava sisältä

Perusrungoista

Siemenperusrungot sivutoimitarhaan:

Hyvin ankkuroituvat, voimakaskasvuiset puut, geneettistä vaihtelua

- A2: voimakaskasvuinen nuorena, hiipuu vanhemmiten; menestyy ainakin Mikkelin korkeudella ja Pohjanmaalla; saatavana kloonina (vähemmän vaihtelua)

Kääpiöivät (hillittykasvuiset) perusrungot ammattiviljelmille:

Vaativat tuennan ja kastelun

- Budagovski B118: omenoista tulee isokokoisia, kestävä
- B9: osoittautunut parhaaksi kääpiöivistä perusrungoista
- B491: ei paljon kokemuksia, menestyy Etelä-Savossa
- M/MM: Lounais-Suomeen ja Ahvenamaalle

Perusrunkojen ja lajikkeiden yhteensopivuutta ei ole Suomessa juuri tutkittu. Joitakin tutkimuksia löytyy Puolasta. Perusrungolla voi olla vaikutusta lajikkeen kasvutapaan ja väritymiseen.

Savimaalla voi tulla ongelmia, mikäli tarha perustetaan kääpiöivillä perusrungoilla.

Kääpiöivillä perusrungoilla tarhan perustamiskustannukset ovat suuremmat kuin siemenperusrungoilla, noin 30 000 euroa/ha.

Viljelijän unelmalajike? Matti Piispa, Piispan marjat ja hedelmät, Mikkeli

Unelmalajikkeen ominaisuudet:

- myyvä
- säilyvä
- käsittelyä kestävä: lommoinen omena ei myy eikä säily
- hyvännäköinen: muoto ja koko sopusuhtaiset
- helppo viljellä: ei suurta leikkaustarvetta, ruvenkestävä
- sopiva lajikenimi: jää kuluttajalle mieleen, helppo myös kaupalle
- satoisa
- talvenkestävä

Täydellistä unelmalajiketta ei ole vielä löytynyt, vaikka vuosien varrella viljelyssä on ollut kymmeniä lajikkeita. Lähimpänä ovat:

- Summerred: kohtalaisen ok nykyisellä kokemuksella
- Jaspi: ruvenarka
- Sandra: ei säily
- Pirja: rupiarka, jaksottaissatoinen
- Särsö: voimakas kasvutapa, vaatii leikkausta
- Pekka: satoisuus ongelmana
- Orlovim: koko ja muoto voivat haitata myyntiä
- Lobo: hyvin ruvenarka

Lajikevalikoimasta puuttuu Pirjan jälkeen kypsä aikainen lajike, jotta myyntiin ei tulisi taukoa elokuulla. Vaihtoehtoja voisivat olla Agra ja jalostuksessa oleva Pirja II, joka on hieman myöhäisempi. Samo menestyvät pohjoisessa, mutta on etelämpänä poistunut viljelystä.

Omenan markkinoinnissa olisi kehitettävää. Kuluttajat ovat valmiita maksamaan kotimaisesta omenasta ulkomaista enemmän. Kuluttajat ovat myös nykyisin valmiita kokeilemaan eri lajikkeita eri tarkoituksiin. Lajiketietoutta pitäisi saada kuluttajille vietyä enemmän - ehkä omenalajikkeille voisi kehittää luokittelun kuten perunalle (värikoodaus) tai Alkossa viineille (makuryhmät).

Yhtä lajiketta pitäisi olla myytäväksi vähintään viikko tai kaksi. Kotimaista omenaa pitäisi saada markkinoitua enemmän päivittäistavarakauppojen kautta, koska volyymi on siellä moninkertainen torikauppaan nähden. Tukkuun/kauppaan erien pitää olla riittävän suuria, mikä nykyisellä tuottajamäärällä, keskimääräisellä tilakoolla ja keskisadolla on haastavaa. Myös laatu pitää saada kohdalleen.

Sanna Kauppisen (LUKE) esitys omenaruven torjunnasta löytyy erikseen.